

Leef de ruimte die je krijgt

Samen, open en duurzaam

Uitvoeringsprogramma 2018 – 2022
College gemeente Tynaarlo

Leef de ruimte die je krijgt

Samen, open en duurzaam

Een fantastische uitgangspositie...

Tynaarlo is een mooie groene plattelandsgemeente in de kop van Drenthe. Een topgemeente om te wonen, te werken, te ondernemen en te recreëren.

Door de ligging in de groene long tussen stedelijke gebieden zijn er volop kansen en we willen daarvoor letterlijk en figuurlijk ruimte bieden. De steden Assen en Groningen groeien de komende jaren en hebben voortreffelijke regionale voorzieningen. We hoeven daarom niet alles zelf te hebben.

De inwoners in Tynaarlo willen betrokken zijn bij hun omgeving en het verenigingsleven is een flinke basis voor veel activiteiten in de 15 dorpen en 3 grotere kernen. De voorzieningen in de 3 grotere kernen zijn goed en willen we behouden. En ook de financiële positie van de gemeente is op orde, met een lage gemeentelijke belastingdruk voor inwoners.

...vraagt ook aandacht voor ontwikkelingen

Genieten van het goede en aandacht voor ontwikkelingen. Want als we willen behouden waarvan we nu zo genieten, moeten we ook vooruit blijven denken.

Vergrijzing, digitalisering, steden die groeien, plattelandsgemeenten die wat krimpen en de energie-transitie; het zijn herkenbare ontwikkelingen in Tynaarlo.

Ook wordt in Nederland een ontwikkeling van een steeds grotere tweedeling tussen bevolkingsgroepen gezien, die op heel veel gebieden effect heeft: op het wonen en werken, op onderlinge samenhang, op ondernemers, detailhandel en voorzieningen in alle kernen en dorpen, op veiligheid en bereikbaarheid en op duurzaamheid.

Nadat enkele jaren geleden een aantal taken in het sociaal domein naar de gemeenten zijn

gedecentraliseerd, zien wij een stijging van het aantal zorgvragen en ontstaan er flinke financiële tekorten. Vanuit de analyses die we nu maken zullen we keuzes maken.

Ontwikkelingen spelen ook op de manier waarop inwoners zeggenschap willen en betrokken willen zijn. Door inwoners niet, of verkeerd te betrekken ontstaat er een kloof tussen de gemeente en inwoners die we niet willen. We willen daarom heel veel aandacht besteden aan de manieren van samenwerken.

De manier en wens om mee te denken of mee te doen is niet voor iedere inwoner in de gemeente gelijk. Ook niet ieder onderwerp is gelijk, maar het vraagt van een gemeente én inwoners dat ze steeds op zoek zijn naar mogelijkheden om samen vraagstukken op te pakken.

Richtinggevend programma

In dit collegeprogramma geven wij richting aan onze ambities en manier van werken. Wij willen niet alles dichttimmeren, want er moet ruimte zijn voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen.

Wij willen de denkracht en creativiteit in de samenleving benutten. Deze manier van samenwerken vraagt dat gemeente en inwoners, verenigingen, ondernemers etc. samen oplossingen vinden. Maar we geven wel richting. Want bij een participerende overheid hoort wel dat van tevoren een richting en verwachtingen worden benoemd. Dat kan een richting op inhoudelijke onderwerpen zijn, maar ook een richting op de manier waarop we willen werken.

Ons programma heeft als ondertitel; "samen, open en duurzaam". Binnen deze drie begrippen passen de uitgangspunten en de visie van ons college.

Samen

We wonen, werken en leven in een samenleving. Een landelijke ontwikkeling is dat deze individualistischer wordt, de onderlinge betrokkenheid verandert en mensen meer en meer hun individuele (eigen) belangen nastreven.

Iedereen kan natuurlijk zelf bepalen al dan niet mee te doen, maar wij vinden dat onze gemeenschap hiervoor de mogelijkheden biedt. Want het netwerk om bij te dragen, te ontwikkelen en te leren is hier aanwezig.

In alles willen we als gemeente uitstralen dat kansen gerealiseerd kunnen worden. Daarom werken we bij vragen van inwoners en ondernemers vanuit een oplossingsgerichte houding. Samenwerken is niet het doel, maar een manier om een oplossing te vinden. Het oplossen van een maatschappelijke opgave moet steeds het doel zijn. We willen ook samen met betrokkenen de maatschappelijke opgaven die wij zien bespreken.

Samenwerken betekent dus ook niet dat JA altijd het antwoord is, want we zijn geen jukebox. Het betekent wél dat we vanuit een 'JA, mits...' -houding zoeken naar oplossingen. Dat betekent ook maatwerk voor een oplossing die het beste past in een bepaalde situatie. Dit betekent ook dat wat voor het ene dorp, wijk of inwoner geldt niet per se ook voor een ander hoeft te gelden.

Samenwerken betekent ook dichtbij zijn en bereikbaar zijn. De basis van samenwerken is vertrouwen. We willen een betrouwbare overheid zijn die vertrouwen verdient, en we willen in vertrouwen steunen op kennis en expertise van anderen. Als gemeente zijn we vaak regisseur, waarbij we de expertrol meer loslaten. Samen doet ook een beroep op duidelijke verwachtingen en heldere rollen.

Uitgangspunten

- We werken vraaggericht en zoeken naar een oplossing als dat mogelijk is.

- Klachten en suggesties die een breder ervaren probleem betreffen in straat, wijk of dorp pakken we op.
- We leggen eigen en maatschappelijke problemen of worstelingen voor aan betrokkenen om daarna een goede keus te kunnen maken.
- We leveren maatwerk zonder bang te zijn voor precedentwerking.
- We zijn altijd van tevoren duidelijk welke doelen we zelf voor ogen hebben en welke ruimte er is in de samenwerking. We zijn als gemeente daarin rolbewust.
- Inwoners ervaren bij alles wat we doen meer betrokkenheid van en samenwerking met de gemeente.
- De diensten die dichtbij inwoners liggen en uitgevoerd worden, zoals beheer openbare ruimte en sociale teams, voeren we uit in eigen beheer.
- Samen gemeente zijn betekent ook dat we samen de lasten dragen. Gemeentelijke lasten zullen wij zoveel mogelijk heffen op basis van het principe 'de veroorzaker betaalt'.

Open

Open is een begrip dat op veel manieren opgevat kan worden. Wij zijn open en toegankelijk. We hebben een open houding en staan open voor veranderingen en ideeën en zoeken oplossingen. We zijn open door minder regels en het geven van ruimte. We hebben een open houding voor bezoekers en we zijn gastvrij.

We zijn open over onze rol en dat is soms wel lastig. Want soms zijn we handhaver, soms voeren we zelf wettelijke taken uit en soms voeren we regie of laten we los. Maar wat het ook is: we zijn open over onze rol en over de kaders en ruimte die we kunnen en willen geven!

Met het vinden van maatwerkoplossingen blijven we een betrouwbare overheid die zorgt voor rechtszekerheid voor haar inwoners. Een betrouwbare overheid zorgt voor een rechtvaardige behandeling van haar inwoners.

De gemeente wil open zijn: dat betekent ook eerlijk, betrouwbaar en op een openbare manier werken. Dat betekent dat besluiten navolgbaar en helder zijn. Het betekent niet dat iedereen het altijd eens hoeft te zijn met een besluit. Naast wettelijke regels en rechten proberen we eigen regels te stellen die begrijpelijk zijn. We geven ruimte voor eigen invulling van inwoners in het inrichten en beheer van de eigen leefomgeving en steunen initiatieven die de saamhorigheid en leefbaarheid bevorderen van harte.

Uitgangspunten

- We zijn aanspreekbaar en besluiten zijn navolgbaar en uitlegbaar.
- Iedereen moet mee kunnen doen. We verlagen letterlijk en figuurlijk toegangsdrempels.
- Maatschappelijke bijdragen zijn belangrijker dan de vorm waarin we ondersteuning geven; we vinden dat ook langjariger subsidies voor instandhouding mogelijk moeten zijn.
- Regels zijn niet per se gemaakt om te handhaven. Regels zijn ook vaak bedoeld als een richtinggevend advies hoe met elkaar, met omgeving en met spullen om te gaan.
- Preventief is beter dan repressief. We gaan liever het gesprek van tevoren aan, dan procedures en handhaven achteraf.
- Als veiligheid in het geding is of directe overlast optreedt in de eigen woonomgeving, zullen we als gemeente handhavend optreden, zover het geen taak van andere veiligheidsdiensten is.
- Rechtvaardigheid is noodzakelijk. Wat we willen handhaven m.b.t. onrechtvaardige situaties stemmen we af met de gemeenteraad; dat wordt bepaald door effectiviteit en proportionaliteit.

Duurzaam

Duurzaam wordt op veel manieren gebruikt. In de kern gaat het er voor ons om dat investeringen en keuzes die we maken “vol houdbaar” en “vol te houden” moeten zijn.

Duurzaam is in ieder geval de aandacht die we moeten geven aan schone en duurzame energie. Zeker nu we aan de vooravond staan van een belangrijke transitie. We willen daar flinke stappen in gaan zetten. Maar we kijken verder dan het gebruik van fossiele brandstoffen. Duurzaamheid betekent ook dat we verstandig omgaan met schaarse middelen: dingen niet dubbel doen of weggooien.

Duurzaamheid speelt zeker ook een rol in de fysieke beleidsterreinen. Waar we in bouwbesluiten, omgevingsplannen en beeldkwaliteitsplannen willen dat de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefbaarheid geborgd wordt.

Duurzaam is ook dat de keuzes die we maken ertoe bijdragen dat onze leefbaarheid in de gemeente “op orde blijft”. Verenigingen en initiatieven moeten kunnen blijven bestaan. En inwoners moeten zoveel mogelijk aan kunnen sluiten op een sterk sociaal netwerk.

Duurzaamheid vertaalt zich ook in een begroting waar de structurele opbrengsten de structurele lasten (nu en op termijn) kunnen dragen en waar ruimte is om in te spelen op initiatieven, vragen en verbeteringen.

Uitgangspunten

- We willen energieneutrale of verbeterende keuzes maken.
- We zijn sociaal duurzaam: de ondersteuning die we leveren heeft voor langere tijd en zoveel mogelijk een structureel positief effect.
- Sociale verbanden zijn de hoeksteen in de samenleving en we zetten in op het sterk houden van onderlinge verbanden in wijken en buurten, ontmoetingsplaatsen, verenigingen en (vrijwilligers)werk.
- Waar het kan doen we als overheid een stapje terug.
- Wat in de regio aan voorzieningen is hoeven we niet per se ook in de eigen dorpen te hebben. Bereikbaarheid is belangrijker dan aanwezigheid.
- Wat in de drie grotere kernen is hoeft niet per se in de kleine dorpen aanwezig

te zijn. Bereikbaarheid is belangrijker dan aanwezigheid.

- Onderhoud en beheer doen we op een dusdanig niveau dat verspilling door kapitaalvernietiging wordt voorkomen.
- Leefbaarheid is belangrijk voor de inwoners en we willen in de openbare ruimte geen verlies van kwaliteit door keuzes en investeringen. We kiezen voor volhoudbare inrichting, passend bij het mooie en groene dat we nu hebben.
- De groene leefomgeving koesteren betekent dat (bouw)ontwikkelingen passend moeten zijn bij onze dorpen en daarin aanwezige brinken, open ruimtes en groen.

De organisatie

De gemeentelijk organisatie vraagt blijvende aandacht om als overheid voldoende slagkracht te houden en om op een goede manier in en met de samenleving te werken. Een organisatie die gericht is op samen open en die dat vol kan houden (duurzaam is), is een belangrijke basis voor de gemeentelijke overheid.

Financiële uitgangspunten

Ook de financiële uitgangspunten zijn gebaseerd op de doelen om duidelijk en helder te zijn (open) en om keuzes vol te kunnen houden (duurzaam)

- Wij voeren een duurzaam en verantwoord financieel beleid. Wij geven niet meer uit dan binnenkomt en zijn alert op risico's.
- Structurele lasten worden bekostigd met structurele middelen.
- We sparen op tijd om onderhoud en/of vervangingen van kapitaalgoederen en accommodaties mogelijk te maken.
- Reserves moeten op orde zijn om risico's af te dekken, maar het 'oppotten' van geld kan geen doel van de gemeente zijn. Incidentele middelen kunnen voor het realiseren van breed gedeelde doelen over meerdere jaren besteed worden.
- De onroerendezaakbelastingen (ozb), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing

bepalen de lokale lastendruk voor de inwoners van de gemeente: Voor de afvalstoffenheffing en de rioolheffing gaan we uit van kostendeckende tarieven. Voor wat de onroerendezaakbelasting betreft, gaan we uit van de gebruikelijke trendmatige aanpassing van 2%.

- Hogere ambities kunnen ook leiden tot hogere belastingdruk.
- We willen geen verrassingen en daarom is de P&C cyclus belangrijk voor sturing, verantwoording en bijstellingen van doelen en middelen.

Collegeprogramma als leidraad voor de komende jaren

De uitgangspunten in deze inleiding zijn de "kapstok" om in ieder hoofdstuk te hanteren. Wij zullen in de volgende hoofdstukken de ambities verder uitwerken. Daarmee is dit collegeprogramma onze leidraad om keuzes te maken en om te komen tot een uitvoeringsprogramma en een meerjarenbegroting.

De uitgangspunten en ambities in dit collegeprogramma zullen wij hanteren bij het opstellen van de begroting 2019.

Bij het opstellen van dit collegeprogramma hebben wij de accenten en uitgangspunten uit het coalitieakkoord meegenomen. Wij denken dat het collegeprogramma een evenwichtige en haalbare ambitie aangeeft. De manier waarop we doelen en ambities willen realiseren stemmen we af met inwoners, verenigingen en vanzelfsprekend met de gemeenteraad.

Wij vertrouwen op een goede samenwerking!

College van Burgemeester en Wethouders,

Vries, augustus 2018

Bestuurlijke vernieuwing en participatie

Wij willen een aantrekkelijke en leefbare gemeente zijn en blijven. Als gemeentebestuur zijn we steeds meer ambassadeur van ontwikkelingen en kansen en verbinder van partijen, in plaats van bepaler van wat er moet gebeuren. Wij zijn trots op de kracht, kennis en kunde die in onze samenleving aanwezig is en laten ons graag uitdagen in het vinden van oplossingen. Door het zelf-oplossend vermogen van de samenleving aan te spreken ontstaat draagvlak voor oplossingen. We laten los waar dat kan, stimuleren ontwikkelingen en belonen initiatieven.

Een bestuursstijl gebaseerd op vertrouwen

Dit college staat voor verbindend, daadkrachtig en transparant bestuur. Voor een succesvolle samenleving zijn openheid en vertrouwen cruciaal. Door zuiver, transparant

en integer bestuur bouwen we de noodzakelijke relatie op met onze inwoners.

Onze bestuursstijl is erop gericht de inwoners van onze gemeente zoveel mogelijk te betrekken bij het vormgeven van hun eigen leefsituatie. Dit, op alle beleidsterreinen.

Als gemeente staan we naast onze inwoners. We vinden het belangrijk hen actief te betrekken bij ontwikkelingen in hun gemeente. Niet alleen omdat inwoners gelijkwaardige gesprekspartners zijn, maar ook om optimaal gebruik te maken van hun kennis en ervaring.

Burgerparticipatie zal meer dan voorheen een normaal onderdeel van beleidsvorming worden. Ook zien we overheidsparticipatie als een belangrijke faciliterende kracht voor initiatieven vanuit de samenleving. Zo willen wij bijvoorbeeld in blijven zetten op

wijk- en dorpsbudgetten voorzien van een eigen beschikkingsbevoegdheid, alsmede het leefbaarheidsfonds.

In de afgelopen jaren is op diverse onderwerpen binnen en buiten onze gemeente ervaring met participatie opgedaan. Deze ervaringen gaan wij bundelen in een notitie waarin wordt beschreven hoe wij hier mee om willen gaan. Dit gaat niet alleen over de rol van de inwoner, maar ook over onszelf, de overheid.

Zichtbaarheid

We hechten aan persoonlijk contact met onze inwoners. Een van de middelen die we hiervoor inzetten, is de gebiedswethouder. We sluiten daarbij aan op de eigenheid van elk gebied. Inhoudelijk zijn de portefeuillehouders aanspreekpunt voor alle inwoners. Gebiedswethouders hebben een actieve signaleringsfunctie en zijn daarmee de ogen en oren van het hele college.

Weten wat er speelt

We zorgen ervoor dat de inwoners op tijd zijn geïnformeerd over plannen en dat zij weten waar ze met vragen, initiatieven en ideeën naar toe kunnen.

Het college zoekt regelmatig contact met inwoners om te achterhalen wat er speelt, welke particuliere initiatieven er bestaan en op welke manier de gemeente deze kan ondersteunen. Dit kan bijvoorbeeld via de gebiedswethouder of via het spreekuur van het college.

Daarnaast gaan we op zoek naar een vorm om ook jongeren mee te laten doen. Jongeren hebben vaak een eigen, verfrissende blik op zaken. Wij willen niet alleen óver, maar vooral ook mét jongeren praten over onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Bijvoorbeeld via een Jongerenraad Tynaarlo. Deze werkwijze past bij een naar buiten gekeerde organisatie die stuurt op eigen kracht van inwoners.

Dienstverlening

Onze inwoners stellen steeds hogere eisen aan de dienstverlening van de gemeente. Inwoners verwachten logischerwijs dat er goed wordt meegedacht en dat ze goed geholpen worden. We worden daarbij aangesproken op onze adviesvaardigheid, snelheid, betrouwbaarheid, houding en gedrag, integriteit, benaderbaarheid en bereikbaarheid.

Er wordt ons om gemak, transparantie en snelheid gevraagd. Daarom maken wij in het contact met onze inwoners en ondernemers primair gebruik van digitale middelen. We doelen hierbij in eerste instantie op het gebruik van de website, maar zoeken ook voortdurend naar toepassing van innovatieve middelen om meer doelgroepen te bereiken. Het plaats- en tijdsafhankelijk raadplegen van informatie is daarbij het uitgangspunt.

Voor degene die het digitale kanaal niet wil of kan gebruiken, blijft het directe klantcontact bestaan. We leveren in dergelijke gevallen op persoonlijke wijze maatwerk. Wij zijn ons er van bewust dat dit meerwerk betekent. Tevens blijft onze gemeentepagina in het lokale weekblad een belangrijk informatiekanaal.

Informatieveiligheid, cybersecurity en privacybescherming worden steeds belangrijker door de toename aan gegevensuitwisseling tussen verschillende partijen en de toename van cyberterrorisme en cybercriminaliteit. Tegelijkertijd is de (Europese) wet- en regelgeving op het gebied van privacy (AVG) in werking getreden en moeten gemeenten voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG), die in 2019 wordt omgedoopt tot de BIO (Baseline Informatieveiligheid Overheid). Hier blijven wij ons voor inzetten met als doel de veiligheid en juistheid van gegevens betreffende personen, bedrijven, instellingen te kunnen blijven garanderen.

Verminderen regeldruk

Nog altijd slaagt de overheid erin om inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen op te zadelen met een veelheid aan wetten, regels en voorschriften. Wij willen die regeldruk verminderen zodat er ruimte ontstaat voor plannen en initiatieven uit de samenleving. Deze ruimte zoeken we enerzijds binnen de mogelijkheden die de Omgevingswet ons biedt en anderzijds binnen onze lokale regels zoals een APV of het proces voor het verkrijgen van subsidie.

Wijzigen vergaderstelsel

De veranderende rol van de gemeente vergt een vernieuwde wijze van werken. Evenals de gemeenteraad willen wij ons inzetten voor een vernieuwing van het bestaande vergaderstelsel. Het instellen van een raads werkgroep om de mogelijkheden hiertoe te onderzoeken ondersteunen wij.

Voorzieningen

Wij vinden dat zoveel mogelijk inwoners gebruik moeten kunnen maken van de (sociaal-)culturele en sportvoorzieningen. Wij hechten daarom aan het behoud van een basisoniveau van onze voorzieningen. De definitie van basisoniveau bepalen wij niet zelf, maar dat doen we samen met onze inwoners. Voor zwembaden en sporthallen is die duidelijkheid al gegeven.

Wij zien ook kansen in het combineren van voorzieningen zodat functies en gebruikers elkaar kunnen versterken en voorzieningen tegelijkertijd efficiënter gebruikt worden. We onderzoeken dan ook welke gemeentelijke eigendommen bijdragen aan de maat-

schappelijke doelstellingen. Het overige vastgoed stoten we af. Een herziening van het huidige ABC-beleid (accommodatiebeleid) maakt hier onderdeel van uit. Daarbij denken we niet meer in stenen, maar in het samenbrengen van functies binnen bijvoorbeeld dorpshuizen.

Hiervoor willen wij, samen met betrokkenen, een pilot starten in Eelde. De uitkomsten zullen wij verwerken in de eerdergenoemde herziening van het ABC-beleid.

In algemene zin geldt dat wij professioneel en bedrijfsmatig omgaan met het inzetten en beheren van vastgoed.

Regiovisie Groningen-Assen

Regio Groningen-Assen is een samenwerkingsverband tussen de provincies Drenthe en Groningen en de betrokken gemeenten op het gebied van mobiliteit, economie en wonen. Tynaarlo vormt het hart van deze regio. De komende collegeperiode zullen de regionale afspraken worden herzien.

Uitvoeringsaccenten

- Optimaal gebruik maken van kennis uit de samenleving op alle beleidsterreinen;
- Denken vanuit en met inwoners;
- Samenspel zorgt voor optimalisatie van de leefomgeving;
- Zoeken van verbinding met partners;
- Investeren in jeugd;
- Herzien regionale afspraken Regiovisie Groningen – Assen.

Veiligheid

De gemeente Tynaarlo is een veilige gemeente. Onze inwoners voelen zich veilig. Een veilige gemeente begint in de eigen straat, in de eigen wijk. Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en hulpdiensten staan wij voor de uitdaging dit in stand te houden.

Kerntaak

Bestrijding van overlast en criminaliteit is één van onze kerntaken. We geven het huidige veiligheidsbeleid (Integraal Veiligheidsbeleid 2017-2021) een goed vervolg. De geformuleerde visie en prioriteiten houden we onverkort vast. Onze aanpak richt zich hierbij op preventie, repressie en nazorg. Ook voor inwoners, overheid, instellingen en ondernemers is een actieve rol weggelegd.

We benutten de kennis en energie van inwoners om de eigen omgeving schoon en leefbaar te houden, zodat de kans op vandalisme en criminaliteit kleiner wordt. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van Burgernet en het preventief signaleren van onveilige situaties.

Handhaving

Eén van onze accenten is handhaving, die primair gericht is op de borging van een veilige

leefomgeving en het bestrijden van de overlast. We realiseren ons dat we te maken hebben met belangen die afgewogen moeten worden. Belangen van initiatiefnemers, van mensen of partijen die daar bedenkingen bij hebben en onze eigen gemeentelijke belangen. Daarbij geldt dat we als gemeente afwegingsruimte hebben, mits we dit zorgvuldig motiveren en onderbouwen.

We moeten ons blijven afvragen waarom we bepaalde regels hebben ingevoerd en of onze administratieve lastendruk niet te hoog is. We gaan deze uitdaging graag aan. Onze uitdaging ligt er onder meer in om beleid bij te stellen als blijkt dat het niet handhaafbaar is, of dat het bijgesteld moet worden vanwege ontwikkelingen. Ook willen we bij vergunningverlening voor grotere ontwikkelingen met de initiatiefnemer afspraken maken over te behalen resultaten (bijvoorbeeld het verminderen van milieudruk, duurzaamheidsvraagstukken of impact op de omgeving).

Onrechtmatige bewoning op vakantieparken

In lijn met het provinciale project 'Vitale Vakantieparken' wil het college de kwaliteit van recreatieparken verbeteren en de recreatie en toerismesector als geheel versterken. Hier hoort ook bij dat in beeld wordt gebracht hoe

wij om willen gaan met 'recreatieparken' waar veel permanente bewoning plaatsvindt.

We moeten onszelf ook de vraag stellen of handhavend optreden nog wel een reële optie is, wanneer blijkt dat het recreatieperspectief voor een recreatiepark niet meer aanwezig is. Hiertoe is reeds een onderzoek gestart naar de omvang en achtergronden van onrechtmatige bewoning op recreatieparken. Het betreft een vraagstuk dat in de afgelopen jaren geleidelijk aan is gegroeid tot zijn huidige omvang. Voor de uitwerking van de uitkomsten van het onderzoek en de doorvertaling naar een uitvoeringsplan zal een taskforce geformeerd worden.

Overlast

Ten aanzien van het bestrijden van overlast hanteren wij het principe van informatie gestuurde handhaving. Daarnaast maken we gebruik van hulpmiddelen in de openbare ruimte om de criminaliteit en overlast te voorkomen en zo nodig te bestrijden (bijvoorbeeld het tijdelijk inzetten van cameratoezicht tijdens de jaarwisseling en de Zuidlaardermarkt). Onze buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) dragen daar nadrukkelijk aan bij. Zij vervullen een belangrijke preventieve, signalerende rol en gaan waar nodig over tot handhaving.

Jeugdoverlast blijft onze aandacht houden. Jeugd wordt door onze inwoners het vaakst als reden genoemd voor onveiligheidsbeleving. We continueren dan ook onze integrale aanpak op het gebied van veiligheid, jeugdbeleid en jeugdzorg. Hierin zoeken we nadrukkelijk verbinding met het sociaal domein. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het prominenter dan voorheen inzetten van de jongerenwerker. Hierdoor creëren wij nog meer kansen en mogelijkheden om een effectief beleid te voeren, waar preventie boven repressie ons leitmotiv is.

Kortom, we zetten in op een integrale aanpak, waarin de hele keten actief is. De BOA-

capaciteit in Tynaarlo is echter beperkt en daarom willen wij onderzoeken hoe de BOA's op de meest effectieve manier ingezet kunnen worden door bijvoorbeeld te werken met taakaccenten per domein of per dorp/kern. Zo nodig, zullen wij bij een tekort aan capaciteit hierop sturen. Een taakaccent in de komende collegeperiode is jeugdoverlast in met name Zuidlaren. Wij gaan de BOA's hier intensief op inzetten, in nauwe samenwerking met de sociale teams.

Aardbevingen

Onze inwoners worden geconfronteerd met de gevolgen van de aardbevingen. Enerzijds door het meemaken van een aardbeving zelf en anderzijds door de schade die deze bevingen aan de huizen veroorzaken. We blijven ons inzetten voor veiligheid en compensatiemogelijkheden.

Samenwerking met hulpdiensten

Eén van de voorwaarden voor een veilig Tynaarlo is de bereikbaarheid, beschikbaarheid en inzetbaarheid van de hulpdiensten. We zien erop toe dat aan deze voorwaarden wordt voldaan. Tevens dragen we zorg voor een adequate rampenbestrijding en crisismanagement.

Uitvoeringsaccenten

- Grip op samenwerking;
- Samen werken aan een veilig Tynaarlo;
- Jeugdoverlast oplossen door meer naar de oorzaak te kijken;
- Inzetten voor compensatiemaatregelen aardbevingen;
- Verbeteren scholing van rampenbestrijding en crisismanagement;
- Duidelijkheid en transparantie rond permanente bewoning;
- Verbinding tussen sociaal domein en veiligheid.

Wegen en vervoer

Tynaarlo is een plattelandsgemeente, met een aantal grotere dorpen en veel kleinere kernen. We vinden de bereikbaarheid van voorzieningen voor iedereen belangrijk. Of die voorzieningen nu in onze eigen gemeente te vinden zijn, of in Groningen of Assen. Door demografische ontwikkelingen kunnen voorzieningen in onze dorpen onder druk komen te staan. Daarom is een fijnmazig vervoersnetwerk voor openbaar vervoer, auto's en fietsers van groot belang. Met elkaar verbonden op verschillende gebieden zoals leefbaarheid, veiligheid, duurzaamheid én recreatie. Want Tynaarlo is een fantastische gemeente voor fietser en wandelaars.

We willen de basis duurzaam op orde hebben. Hiervoor hanteren we een passend onderhoudsniveau. Bij openbare verlichting hebben we aandacht voor veiligheid en energieverbruik.

Bereikbare voorzieningen

Wij horen geen klachten over het bestaande OV-netwerk. De bestaande verbindingen willen we daarom behouden. De bereikbaarheid in de regio is een belangrijk accent van het OV-bureau.

Wegen op niveau veilig en heel

De afgelopen jaren is het onderhoudsniveau van de wegen en paden naar een onderhoudsniveau gebracht op basis van veilig en heel. Wij vinden dat een passend niveau voor deze gemeente en zullen blijven zoeken naar manieren om het onderhoud op een zo bedrijfsmatige en efficiënt mogelijke manier te plegen. Ook voor bruggen werken we aan een meerjarig vervangings- en onderhoudsplan. Buitenwegen zijn door steeds grotere landbouwmachines vaak kapot en onveilig, met name door randschade. We zullen proberen de schade te verhalen op de veroorzaker en we gaan onveilige situaties oplossen.

Duidelijke en veilige weginrichting

Er zijn nog steeds plaatsen waar de inrichting van de wegen onduidelijk is en daardoor onveilig. We willen daarom aan het eind van de bestuursperiode proportionele oplossingen hebben gerealiseerd.

Duurzame openbare verlichting

We hebben nu te maken met verouderde armaturen en zullen die moeten vervangen. Om een energiearme en veilige, maar ook een natuurlijke donkere omgeving te realiseren moeten we keuzes maken en investeringen doen.

Goede en veilige fiets- en wandelpaden

Wij zijn als Tynaarlo de fiets- en wandelgemeente bij uitstek. Daarmee zijn wij het aan onze stand verplichte fiets- en wandelpaden duurzaam goed te onderhouden.

Wij onderscheiden doorgaande fietspaden en recreatieve fietspaden. Doorgaande fietspaden willen we graag in beton laten uitvoeren, omdat dat comfortabeler en uiteindelijk goedkoper in beheer is. We willen vraaggericht werken en waar dat nodig is recreatieve fietspaden verbeteren. Dat kan in half-verharding, dan wel in beton.

Betere afstemmingen in het vervoersnetwerk

Wij willen daar waar de wens is, een betere aansluiting van de verschillende verkeersvormen, zodat gemakkelijk overstapt kan worden van auto en fiets naar het openbaar vervoer. Wij vinden het daarbij belangrijk dat er kleine transferia zijn langs de A28 en N34. Ook zullen we de mogelijkheden om de trein bij het vervoersnetwerk te betrekken in de gaten blijven houden. Een station in Tynaarlo beoordelen wij, op basis van de huidige inzichten, als een wens van de gemeente. Met realisme zullen wij het waar dat nodig is onder de aandacht brengen.

Stimuleren van fietsen

Als de provincie Drenthe een fietssnelweg langs het Noord Willemskanaal realiseert,

zullen wij daar zeker in planologische zin onze volle medewerking aan verlenen. Verder zullen wij dan werk maken van een goede aansluiting van andere fietspaden in onze gemeente op die fietssnelweg.

Parkeerdruk in wijken

Wij zien dat er in wat oudere wijken sprake is van een toenemende parkeerdruk, omdat de parkeervoorzieningen niet aansluiten bij wensen en huidig gebruik. Daarom gaan wij de vraag van de inwoners inventariseren om vervolgens te kijken op welke manier we dat kunnen oplossen, waarbij we steeds aan willen sluiten op geplande werkzaamheden in wijken (bijvoorbeeld renovatie of vervanging van wegen en/of riolering).

Groningen Airport Eelde

De luchthaven heeft een sterke toegevoegde waarde voor Noord-Nederland. Als aandeelhouder zullen wij de acties met (en van) andere aandeelhouders nauwlettend volgen. Wij vinden het geen kerntaak van de gemeente om aandeelhouder te zijn.

Uitvoeringsaccenten

- Investeren in veilige wegen en bruggen, ook in buitengebied (onderhoudsplan in 2019).
- Een aaneengesloten fietsnetwerk. (Een investeringsplan voor komende 10 jaar opstellen in 2019).
- Duurzame verlichting op basis van een haalbaar vervangingsplan, waarbij ook donkere gebieden opgenomen zijn.
- Wij zetten in op herstel van fiets- en wandelpaden en komen met een plan waarin staat welke paden wij de komende periode willen herstellen en verbeteren.

Economie

In onze samenleving spelen ondernemers een belangrijke rol. We willen als gemeente met hen samenwerken. Op veel gebieden zijn zij belangrijk voor de leefbaarheid in onze gemeente.

Wij koesteren ondernemerschap en ondernemerszin. De voorzieningen en detailhandel in onze gemeente zijn een belangrijk onderdeel van de leefbaarheid. In het landelijk gebied en de groene long waarin wij wonen, willen wij ook werken. Werkgelegenheid is belangrijk en ook daarvoor zijn ondernemers cruciaal. Zij ontwikkelen plannen en nemen initiatieven. Wij willen ze hierin rolbewust faciliteren.

Om het ondernemersklimaat te verbeteren zetten we als gemeente onder meer in op bereikbaarheid en glasvezel. Daarnaast richten wij ons voor de bedrijven (locaties) op bedrijfsvriendelijke bestemmings- en omgevingsplannen en op inkoopbeleid met kansen voor lokale en startende ondernemers. We werken rolbewust aan de thema's binnen dit beleidsveld, waarbij we op een passende manier willen participeren en samenwerken.

Bereikbaar en ondersteunend loket voor ondernemers

Het contact met ondernemers vinden we belangrijk. Met één goed bereikbaar loket willen we de komende jaren aansluiten op- en meedoen binnen de bestaande structuren die

ondernemers al hebben. Op die manier kunnen we vragen en behoeften in beeld houden en kunnen we samen met ondernemers zoeken naar passende oplossingen. Ook willen we vanuit het loket vragen van ondernemers begeleiden en voor duidelijke beantwoording zorgen.

Glasvezel in buitengebieden

Een snel en betrouwbaar internet is belangrijk voor ondernemerschap en voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling van vooral de kleinere kernen. Wij nemen een actieve houding in om te bevorderen dat aan het einde van deze bestuursperiode iedereen in Tynaarlo kan beschikken over een toekomstbestendige internetverbinding.

Met de kennis van dit moment gaat het daarbij om glasvezel, waarbij we ook in willen spelen op nieuwe kansen die zich aandienen. Dat doen wij, zo mogelijk in samenwerking met de provincie, met een open houding om initiatiefnemers, zoals het Drents Glasvezel Collectief en Glasvezel Noord, te faciliteren.

Goede bedrijventerreinen

Wij willen goede vestigingsmogelijkheden voor lokale bedrijven. Voor een leefbare omgeving willen we bedrijven liever in een centrum (horeca en detailhandel) of op een gemeenschappelijk terrein, dan in woonwijken. Deze gebieden en terreinen moeten, ook via het openbaar vervoer, goed bereikbaar zijn.

De (boven) regionale bedrijvenlocaties GAE en het Businesspark Ter Borch worden momenteel ontwikkeld. Omdat Vriezerbrug inmiddels nagenoeg volledig is uitgegeven, ontstaat er vraag van lokale bedrijven naar nieuwe vestigingsmogelijkheden. Wij zullen een integrale afweging maken of, en zo ja, in welke mate daaraan via ontwikkeling van bedrijvenlocatie Vriezerbrug zuid tegemoet wordt gekomen.

Bruisende kernen en centrumplannen

Centrumontwikkelingen zijn nadrukkelijk veel meer dan alleen het verbeteren van straatmeubilair en wegkwaliteit. Het gaat om het verbeteren en behouden van mogelijkheden voor alle ondernemers die belangrijk zijn voor onze kernen. Omdat een centrumplan veel betrokkenen kent is het ontwikkelen er van vaak complex. De afgelopen periode is gewerkt aan centrumplannen. Het plan Vries (Dorpsagenda) is inmiddels afgerond en het plan Eelde is in uitvoering.

Wij gaan, onder meer op basis van de uitkomsten van het draagvlakonderzoek, de planvorming Zuidlaren afronden en ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorleggen. Uitgangspunten daarbij zijn de eerder geformuleerde kernwaarden met als doel een toekomstbestendig en breed gedragen integraal plan.

De uitvoering van de motie bruisende kernen is door ons opgepakt. In Vries zijn diverse partijen inmiddels bezig met het uitwerken van ideeën om via fysieke aanpassingen en/of toevoegingen het centrum aantrekkelijker te maken. Ook voor Eelde en Zuidlaren gaan wij dit proces starten. Wij vinden het belangrijk al genomen besluiten te respecteren, tenzij zienswijzen aanleiding geven tot heroverwegingen.

Supermarkt Ter Borch

Wij zullen de genomen besluiten rondom vestigen van een winkel respecteren, tenzij zienswijzen aanleiding geven tot een heroverweging.

Verstevigen inzet op recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme is een belangrijke pijler voor de economie. Zowel lokaal als in regionaal verband willen we doorgaan met het promoten van onze dorpen en van onze omgeving. Marketing Drenthe heeft een belangrijke rol in het aantrekken van toerisme en met andere regionale partners werken we aan een volledig aanbod. We vinden het erg belangrijk dat we dat niet versnipperd doen en dat informatie goed te vinden is. Daarom blijven we actief en betrokken bij Regiovisie, Recreatieschap, Geopark de Hondsrug, Drentsche Aa en ontwikkeling van het Zuidlaardermeer.

Vitale vakantieparken

Samen met de provincie, recreatieschap Drenthe en RECRON werken we rolbewust aan vitale vakantieparken. Wij willen actief met ondernemers over hun mogelijke ontwikkelingen in gesprek.

Uitvoeringsaccenten

- Meer ondersteuning voor activiteiten en PR in kernen op basis van promotieplannen en activiteiten die goed zijn voor “bruisende kernen”.
- Lokale en versnipperde promotie in dorpen vervullen voor sterkere regionale en verbonden promotie.
- Meer inzet naar recreatie-ondernemers om in kader van project Vitale vakantieparken ontwikkelingen te bespreken.
- Ondersteunen bruisende kernen in Vries, Eelde en Zuidlaren.
- Een duiding van draagvlakonderzoek centrumplan Zuidlaren moet in 2018 gereed zijn voor verdere ontwikkeling en besluitvorming. Realisatie moet in deze bestuursperiode gestart zijn.
- Actieve rol voor toekomstbestendige internetverbindingen.
- Ontwikkeling Business Park Ter Borch.
- Zoeken naar nieuwe vestigingsmogelijkheden voor lokale ondernemers.

ONDERWIJS

Onderwijs is een belangrijke basis voor de ontwikkeling. De kwaliteit van het onderwijs ligt bij het onderwijsveld zelf. Vanuit de gemeente dragen we door middel van een goede huisvesting en samenwerking in de zorgstructuur zo goed mogelijk bij aan goed onderwijs. Daarom is het accommodatiebeleid een belangrijk onderwerp voor de gemeente. Een randvoorwaarde om goed onderwijs mogelijk te maken.

Samenwerking met onderwijsveld

We vinden we het belangrijk dat jongeren betrokken zijn bij bijvoorbeeld sport, bij hun woon- en speelomgeving, bij kunst en cultuur en bij 'de samenleving'. Daarom zetten we in op een goede samenwerking met het onderwijsveld om kinderen (op basisscholen en bij na schoolse opvang en activiteiten) te bereiken en te betrekken.

Veel kinderen groeien op een manier op die hen kansen biedt. Ook zijn er kinderen die het niet zo makkelijk hebben. We vinden niet dat alle problemen per se direct hoeven te worden opgepakt, maar als het kind ondersteuning nodig heeft, moet dat georganiseerd worden.

We willen de samenwerking tussen onderwijs, jeugdzorg, leerplicht en gemeente verbeteren. De afstemming en de verantwoordelijkheid wie wat doet kan beter.

Goede schoolgebouwen

Wij vinden dat goede schoolgebouwen een voorwaarde zijn voor goed onderwijs. De plannen voor nieuwe schoolgebouwen staan in de steigers of zijn al gereed. In deze bestuursperiode worden bijna alle schoolgebouwen gerenoveerd of nieuwgebouwd.

We willen steeds voor en tijdens het proces goed aandacht houden voor de communicatie met alle belanghebbenden. We maken plannen en stellen geld beschikbaar. Als gemeente nemen we een regisserende rol om alle spelers te betrekken. We nemen de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur hierin niet over.

Leningen voor scholen zijn mogelijk voor investeringen in duurzaamheid en inclusie in de gebouwen. Daarvoor stellen we ook financiële kaders. Bijzondere aandacht gaat uit naar de sport en onderwijsvoorzieningen die gepland staan op de Wenackers. Hier is al een plan voor geschetst en betrokkenen zijn positief. We willen voortgang maken met de realisatie en daarvoor de benodigde stappen nemen.

Goede zorgstructuur op scholen; maar wel op een passende manier

We hechten veel waarde aan een goede zorgstructuur op scholen en aan brede ontwikkelmogelijkheden. Voor de zorgstructuur ligt ons accent op het vroegtijdig signaleren, zodat leerlingen niet buiten de boot vallen. Een

goede uitvoering van de leerplicht administratie hoort daar bij. Deze werkt samen met jeugd en jongerenwerkers, buurtcoaches (sport en cultuur) en medewerkers van de gemeentelijke sociale teams en team jeugd.

Maar tegelijkertijd zijn we voorzichtig om niet alles wat een probleem lijkt direct als probleem te zien. We hebben een sterk sociale opvatting, maar vinden dat kinderen, ouders en scholen samen verantwoordelijk zijn voor passend onderwijs.

Waar we moeten ondersteunen zijn we er: om iedereen kansen bieden en in aanraking te laten komen bij brede ontwikkelmogelijkheden. En we willen er graag op tijd bij zijn waar dat nodig is.

Uitvoeringsaccenten

- (ver)nieuwbouw van accommodaties realiseren.
- Onderzoek naar passend onderwijs door CMO Stamm wordt uitgevoerd en in 2019 leidt dat tot een heroverweging van ieders rol en inzet op dit onderwerp.
- Regie op passend onderwijs.
- Jeugdproblematieken vroeg signaleren: speciale focus gericht op voorkomen van pesten, roken en verslavingen.

SPORT, KUNST en CULTUUR, en OPENBAAR GROEN

We willen verder werken aan een samenleving waarin mensen de ruimte krijgen om mee te doen aan het maatschappelijk leven. Sterke sociale en lokale structuren en verbanden zijn voor ons een van de hoekstenen in de samenleving. Daarom werken we mee aan een fysieke en sociale omgeving waarin mensen betrokken zijn en waarin ze kunnen genieten van contacten in de buurt, actief verenigingsleven en een mooie groene en verzorgde omgeving. Of het nu gaat om sport, cultuur, buurtactiviteiten of dorpsfeesten. Het biedt alle mensen de mogelijkheid elkaar te ontmoeten, banden aan te gaan en zich te ontwikkelen op velerlei gebied. We denken dat zo'n basis ertoe bij kan dragen problemen in eigen omgeving op te lossen en daarmee grotere problemen te voorkomen.

Zoals bij elk onderwerp zijn we hier ook rolbewust. Inwoners en verenigingen hebben zelf een belangrijke verantwoordelijkheid. In onze gemeente zijn veel inwoners in staat zelf toegang te

vinden tot die verenigingen en activiteiten. Waar inwoners dat niet kunnen zullen we ondersteunen. Wij denken dan aan jeugd, armoedegezinnen en nieuwkomers

Voor nieuwkomers staan wij open. Wij vinden goede integratie belangrijk en vinden dat dat goed kan in kleinere voorzieningen die direct in onze samenleving aanwezig zijn. Dat bevordert integratie. Als ontwikkelingen de komende periode vragen om grootschaliger opvang van nieuwkomers zullen wij in eerste instantie in Zuidlaren een oplossing zoeken.

Als groene long hebben we ook aandacht voor onze groene omgeving waarin we wonen, werken en ontspannen. Beheer op orde en aandacht voor vitaal platteland vinden we belangrijk. Een goed en divers ingericht groen openbaar gebied heeft op veel manieren effect voor een houdbare flora en fauna. En we vinden een vitaal platteland een voorwaarde voor de inwoners en de recreanten.

Inclusief: iedereen moet mee kunnen doen

Om de samenleving zo 'inclusief' mogelijk in te richten wordt gebruik gemaakt van- en ingespeeld op aanbevelingen van het VN panel Tynaarlo op dit gebied. Het waar nodig verbeteren van de toegankelijkheid van openbare gebouwen is een belangrijke afweging in onze (financiële) keuzes.

Wij willen de bijdrage van verenigingen en organisaties op het gebied van kunst en cultuur, sport en vrijetijdsbestedingen van harte ondersteunen omdat het een bijdrage levert aan de sociale structuren in de gemeente. In het verleden is de financiële ondersteuning naar beneden bijgesteld. Wij vinden het belangrijk dat activiteiten door kunnen gaan als ze bijdragen aan de sociale cohesie en aan ontwikkelingsmogelijkheden voor inwoners. Wij willen onderzoeken wat nodig is om de sociale structuren in stand te houden en waar nodig en mogelijk te bevorderen. Hiertoe gaan we onder meer het subsidiebeleid herijken.

Oplossen van laaggeletterdheid om meedoen te bevorderen

Naast sociale structuren zetten we in op een aantal collectieve voorzieningen ter bestrijding van bepaalde problemen. Wij zetten blijvend in op de bestrijding van laaggeletterdheid bij nieuwkomers. Wij zoeken naar creatieve vormen om dat zo effectief mogelijk te doen, naast de bestaande inzet van het Taalhuis. Laaggeletterdheid bij autochtone inwoners is een bijzonder aandachtspunt, want die groep is groter dan gedacht. En er ligt vaak een relatie met schuldenproblematiek. Wij gaan meer inzetten om deze groep inwoners te bereiken.

Budgetten voor wijken en initiatieven

Wij vinden sociale verbanden belangrijk. Deze zijn vaak te vinden in eigen dorp en wijk. Daarom willen wij dorpen en wijken ondersteunen met budgetten voor initiatieven die gericht zijn op lokale verbinding en betrokkenheid. Zij moeten hier zelf over kunnen beschikken, want ook verantwoordelijkheid,

eigenaarschap en regie op de eigen leefomgeving vinden wij belangrijk voor inwoners.

Wij kijken of we de spelregels van andere budgetten/subsidies die wij hiervoor beschikbaar hebben, duidelijker en eenvoudiger kunnen maken. Aan de voorkant vertrouwen hebben en overleggen, leidt tot minder controleren achteraf. Zo willen we graag werken.

We hebben positieve reacties gezien en gehoord over initiatieven zoals moestuinen, skatebanen, beweegtuinten en speeltuinen etc. We willen dat intensiveren als de initiatieven bijdragen aan versterking van de sociale structuren en ontmoeten, bewegen en meedoen vergroten. Dorpen en wijken leveren op die manier zélf een belangrijke bijdrage aan het in stand houden van voorzieningen.

Meer ondersteuning voor sport en culturele verenigingen en evenementen

Bij sport en cultuur snijdt het mes aan meer dan één kant. Sociale cohesie en gezondheid gaan hand in hand. Wij vinden gezond zijn en gezond ouder worden belangrijk.

Wat daarvoor nodig is, en welke bijdrage vanuit de gemeente daarbij hoort, willen we afstemmen. Dat kan, maar hoeft niet per se een financiële bijdrage te zijn. Het moet maatwerk zijn, want verenigingen zijn zelf verantwoordelijk voor draagvlak.

Behoud van culturele uitingen voor meer mensen

Hoe borduren we voort op de aandacht die 'culturele gemeente van Drenthe' ons heeft gebracht? En hoe behouden we de al bestaande vormen van cultuur en evenementen? We gaan dat in beeld brengen en oplossingen zoeken, zodat er merkbaar meer mensen meedoen.

Sport en bewegen in het sociale domein

Dit hoofdstuk kent een sterke relatie met het sociaal domein. Buurtsportcoaches zijn hier een voorbeeld van. De buurtsportcoaches leveren een belangrijke bijdrage aan de

doelstellingen in het sociale domein. Zij zetten zich ervoor in dat alle kwetsbare inwoners mee kunnen doen in de samenleving. Dat zijn in onze gemeente bijvoorbeeld ouderen, nieuwkomers, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, mensen in een armoedesituatie en mensen met een ongezonde leefstijl. Ook voor jeugdigen en jongeren hebben we bijzondere aandacht. De buurtsportcoaches leveren een belangrijke bijdrage aan het verbinden en versterken van onderwijs, sport en bewegen, buurt en zorg. Tot 2021 is er dekking en zijn er afspraken over de inzet van de buurtsportcoaches. In deze bestuursperiode willen wij een voorstel maken hoe we dit structureel kunnen organiseren.

Voorzieningen en accommodatiebeleid

Omdat voorzieningen belangrijk zijn vinden we het ook belangrijk dat we op alle gebieden in beeld hebben wat de gewenste basisvoorzieningen zijn en hoe we die in stand kunnen houden. In hoofdstuk 9 (Volkshuisvesting etc.) besteden we daar aandacht aan.

Accommodaties beheren wij zelf, omdat we vinden dat een gastheer een directere relatie kan onderhouden met verenigingen en inwoners. Een accommodatie is een belangrijke ontmoetingsplaats en daar willen

we als gemeente ook aanwezig zijn. Het past bij ons uitgangspunt om dichtbij te zijn.

Groene dorpen en Vitaal platteland

We onderhouden het groen op het niveau van heel en schoon. Het beheer in de dorpen en kernen voeren we in eigen beheer en waar dat kan met inwoners uit. We willen met ons beheer ook bijdragen aan diversiteit. Op basis van afgelopen jaren hebben we geleerd waar dat wel en soms niet handig is om te doen. In ieder geval is een goede communicatie met inwoners belangrijk als velden of bermen anders worden onderhouden.

Projecten om het platteland vitaal te houden pakken we veelal met andere partijen op, zoals waterschappen, natuurorganisaties en provincies. Daarvoor is budget nodig, want niet meedoen via cofinanciering in projecten is een achteruitgang. Wij willen hiervoor de komende jaren een werkbudget beschikbaar stellen.

Waar we snippergroen kunnen afstoten of overdragen doen we dat, omdat we dan zelf efficiënter kunnen werken.

Bibliotheken

Uiterlijk in 2021 is de eerste fase van de transformatie van de bibliotheken afgerond. We zullen met de bibliotheek in gesprek blijven hoe zij die transformatie vorm gaan geven.

Uitvoeringsaccenten

- Wij zoeken naar nieuwe wegen om laaggeletterdheid bij autochtone inwoners op te pakken, gezien de relatie die er vaak is met een schuldenproblematiek.
- Wij zoeken naar effectieve manieren om allochtone inwoners te laten integreren en willen ons budget en overgedragen budget daarbij betrekken.
- Het inclusiebeleid voor fysieke toegankelijkheid wordt opgesteld in 2019.
- Het moet eenvoudiger worden om subsidies te begrijpen en te verkrijgen, waarbij we steeds het doel belangrijker vinden dan de vorm van de subsidie. In 2019 is het subsidiebeleid herijkt.
- De jeugd blijvend in aanraking laten komen met sport en cultuur, in bijzonder voor jongeren waarvan de ouders dat niet kunnen betalen. We maken een voorstel voor hoe we die inwoners kunnen steunen.
- We evalueren de inzet en het effect van buurtsportcoaches (uiterlijk in 2020).
- We streven ernaar om culturele uitingen in onze gemeente te behouden, waaronder musea, corso, paardenmarkt en ook kleinere uitingen.
- De bibliotheek stelt een veranderplan op. Doel is te komen tot houdbare uitvoering waarbij doelen van leesbevordering behaald worden.
- We willen budgetten beschikbaar hebben om initiatieven vanuit dorpen en inwoners voor versterking van minimale sociale structuren mogelijk te maken.
- Het in eigen beheer gastheerschap uitvoeren van accommodaties moet bij de begroting 2019 zijn uitgewerkt. We hebben aandacht voor gastheerschap en beheerstaken.
- Vitaal platteland stimuleren door mee te doen in kansrijke projecten (o.a. co-financiering mogelijk maken)
- Andere manier van maaien en onderhoud om diversiteit in groen te verbeteren, en aandacht voor communicatie hierover.

Sociaal domein

Wij vinden het belangrijk dat iedereen die dat wil meedoet, elkaar kan ontmoeten en dat mensen oog voor elkaar hebben. Mensen realiseren hun kansen en ontplooiing vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en kunnen dat geheel of grotendeels zelf. Wij willen als gemeente goed sociaal beleid (blijven) voeren

We leven samen in een gemeente die veel kansen biedt en waar activiteiten vaak nabij zijn. Voor de meeste inwoners zijn die voorzieningen goed bereikbaar. We hebben veel inwoners die goed opgeleid en welvarend zijn. We zijn er ook voor hen die het moeilijker hebben. Dat zijn in onze gemeente bijvoorbeeld kwetsbare ouderen, nieuwkomers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ook voor jongeren hebben we bijzondere aandacht.

Waar het inwoners zelf niet lukt, organiseren we als gemeente een vangnet.

Stijgende vraag naar zorg en ondersteuning en sterk stijgende kosten

Nadat een aantal jaren geleden de taken voor Wmo en jeugdzorg naar de gemeente zijn gekomen, zijn de kosten sterk gestegen tot meer dan de ontvangen rijksmiddelen en doorgevoerde kortingen. Dat levert een spanning op voor de budgetten. Inmiddels verwachten we dat het tekort in 2018 op kan lopen tot meer dan € 2 miljoen per jaar. We zien geen mogelijkheid dit direct bij te sturen. We zijn op dit moment bezig om een analyse te maken en inzicht te verkrijgen.

De uitgangspunten van het bestaande sociale beleid passen bij onze uitgangspunten. We willen daarom ook die lijn doorzetten, maar het zal nodig zijn focus aan te brengen en acties en maatregelen door te voeren.

Wij willen daarom:

- Betere samenwerking op gebied van de doorverwijzing bij huisartsen.
- Een onderzoek om in ieder geval de ontwikkeling van stijgende aantallen jeugd en hoge aantal niveau 6 indicatie te kunnen begrijpen, om maatregelen te nemen.
- Evaluatie van de aanbestedingen in 2018, samen met 5 gemeenten NMD (Noord Midden Drenthe).
- Prestaties en werkwijze van zorgaanbieders verbeteren. Verminderen van de veelheid aan zorginstellingen leidt tot betere beheersing.
- Ontwikkeling effectiviteit en doelmatigheid van ons eigen toegangsmodel.
- Alleen inzet op incidentele projecten als de verwachting redelijk is dat het wat oplevert.
- Focus op de aandachtsgebieden: schuldhulpverlening, allochtonen, werklozen en kwetsbare ouderen.

De omvang van de tekorten is groot en daarom een zorgpunt. We kunnen vaak geen directe maatregelen treffen. Onderzoek en inzicht is daarom het eerste onderdeel. We willen werken vanuit visie op zorg die goed is voor mensen. Dat daarbij budgetten weer in lijn moeten komen met rijksbijdragen is een doel voor deze bestuursperiode.

We willen de kosten kunnen beheren en beheersen. De overschrijding in het afgelopen jaar moet er echter niet toe leiden dat we alleen maar gericht zijn om binnen jeugd de kosten op te vangen.

Het gehele sociale domein bestaat voor een belangrijk deel uit kosten die niet direct beïnvloedbare zijn. Wij nemen het systeem onder de loep en waar kosten worden gemaakt die geen of nauwelijks effect lijken te hebben, komen wij tot gerichte vermindering.

Dat kan enige tijd duren, dus kan het nodig zijn de komende jaren extra geld beschikbaar te hebben voor het sociaal domein.

We blijven werken vanuit een visie op zorg en maatschappij.

Sociale visie

We sluiten aan bij huidige initiatieven en samenwerkingsverbanden tussen organisaties en we willen de sociale structuur op wijk- en buurtniveau versterken. Zo is het Platform Burgerparticipatie Sociaal Domein een initiatief om deelname en betrokkenheid van inwoners bij ontwikkelingen binnen het sociaal domein te versterken. We stimuleren ook vrijwilligerswerk. We faciliteren zo nodig initiatieven. De eigen kracht van de samenleving is hierin leidend. We zorgen voor goede contacten met huisartsen en wijkverpleegkundigen.

Daarmee kiezen we voor versterking van maatschappelijke organisaties die een blijvend en duurzaam netwerk kunnen worden en daarnaast een basis vangnet voor de mensen die het zelf niet redden. Wij zetten ons bewust en actief in om het maatschappelijk middenveld zodanig te versterken dat het meer taken op zich kan nemen. Vaak vergt dit investeringen in relatie en financiën op de langere termijn.

Collectieve visie

Voor specifieke kwetsbare doelgroepen kiezen we ervoor deze met collectieve voorzieningen te ondersteunen. Te denken valt aan ondersteuning van mensen met een laag inkomen, schulden, afstand tot de arbeidsmarkt en nieuwkomers.

Inwoners centraal

De inwoner, het gezin of het huishouden staat centraal in onze ambitie. Ieder mens neemt de regie op zijn eigen leven, al dan niet met ondersteuning van het informele netwerk. We willen dat iedereen, naar eigen vermogen, mee kan doen in de samenleving. Dit betekent dat we werken met maatwerkvoorzieningen, passend en afgestemd op vraag en behoefte. We maken in voorkomende gevallen per huishouden één plan en één persoon voert de regie. In eerste

instantie is dit de inwoner zelf. De eigen kracht van de inwoner staat voorop en wordt zo nodig gestimuleerd.

Focus op ondersteuning

Door in te zetten op vroegtijdige lichte ondersteuning en preventie kunnen grotere problemen bij inwoners voorkomen worden. Daardoor hoeven inwoners minder vaak een beroep te doen op zwaardere en duurdere zorg. Inwoners blijven langer thuis wonen met de scheiding van wonen en zorg. De Sociale teams, maar ook het eigen netwerk van de inwoners, ondersteunen hen hierbij. We ondersteunen mantelzorgers zoveel mogelijk.

Integraal

We benaderen de taken die de gemeente heeft en krijgt in het kader van de decentralisatie jeugdhulp, ondersteuning en werk en inkomen als een integraal geheel. De vragen en problemen van inwoners spelen zich ook vaak op meerdere terreinen af.

Toegang

Onze sociale teams en expertiseteam jeugd vervullen een belangrijke rol in het realiseren van bovenstaande visie. We blijven investeren

in teams/medewerkers die laagdrempelig, dichtbij, deskundig en slagvaardig zijn. We beraden ons in 2019 op de meest effectieve organisatievorm.

Werk en Inkomen: iedereen doet mee

Iedere inwoner doet mee naar vermogen, en bij voorkeur vanuit werk. Werk is ook belangrijk om te voorkomen dat mensen schulden krijgen of in armoede terechtkomen. Als een betaalde baan niet mogelijk is kijken we naar alternatieven zoals vrijwilligerswerk of dagbesteding. Wij vinden het belangrijk dat de uitvoeringsorganisatie op deze doelen en ontwikkelingen stuurt en de resultaten haalt en laat zien.

Uitvoeringsaccenten

- Goed sociaal beleid, Rijksbudget is niet leidend voor de zorg.
- Tekort analyseren (onderzoek gereed najaar 2018).
- Invloed op doorverwijzing bij huisartsen om gezamenlijk meer grip te krijgen.
- Doorontwikkeling Toegang: in 2019 een nader besluit nemen over de organisatievorm van de sociale teams en dit invoeren.
- Komen tot duurzame, houdbare logische oplossingen in de normale omgeving van inwoners, opereren dichtbij inwoners, vroegtijdig signaleren.
- Verschillende vormen van preventie onderscheiden; focus aanbrengen en duidelijk zijn waar we wel en waar we geen aandacht aan besteden (gereed in 2019).
- Inzet voor preventie als aannemelijk is dat dat leidt tot verminderen kosten.
- Realistisch haalbare effectiviteitsmeting: zowel bij zorgaanbieders als bij voorliggend veld, pilots en preventie. Verbeteren van de monitor Sociaal Domein. Het doorbreken van de wereld van de procedures en protocollen.
- Problemen per kern in beeld brengen.
- Werkplein Drentse Aa is onze uitvoeringsorganisatie. Een soepele overgang van de sociale werkvoorziening van Alescon naar Werkplein Drentse Aa is essentieel. Jaarlijks worden concrete doelen vastgesteld

Volksgezondheid en milieu

Wij willen dat de generaties na ons leven en werken in een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Zaken als hergebruik, ontwikkeling van hernieuwbare energie, zuinig omgaan met fossiele brandstoffen, waterbeheer en riolering spelen hierin een belangrijke rol.

Duurzaamheid

We geven verdere uitvoering aan de huidige duurzaamheidsvisie. Wij gaan een uitvoeringsprogramma opstellen waarbij wij een hoofdaccent gaan leggen op de energietransitie. Vraagstukken die wij hier onder andere in meenemen zijn: hoe om te gaan met zonne- en windenergie, transformatie van gas naar andere energiebronnen, maar ook de uitvoering en handhaving van wetgeving per 2024 omtrent asbestdaken.

Wij zoeken hierbij nadrukkelijk de regionale samenwerking. Zo nemen wij deel aan het RES (Regionale Energie Strategie).

In een uitvoeringsprogramma leggen we per jaarschijf vast wat we concreet gaan doen om de doelstelling in de duurzaamheidsvisie te behalen.

Op het terrein van milieu en duurzaamheid willen wij als gemeente een voorbeeldrol vervullen voor iedereen, maar ook leren van andere gemeenten. Wij blijven alert, kritisch en waakzaam op alle activiteiten en bedrijvigheid die de veiligheid en het leefmilieu van inwoners aantasten.

Zo willen wij het toepassen van duurzaamheidsmaatregelen bij bouw en verbouw stimuleren. Samen met andere gemeenten organiseren wij wederom een zonnetoer of een vergelijkbare activiteit met als doel bewoners aan

te sporen de huidige woning te verduurzamen. Wij dagen onze inwoners uit om hun ecologische voetafdruk te verkleinen.

Ontwikkelingen met betrekking tot ons vastgoed kennen altijd een duurzaamheidstoets.

Ook faciliteren we (samenwerkings)projecten tussen inwoners en bedrijven voor het opwekken van hernieuwbare energie. Het college werkt hierbij zoveel mogelijk samen met andere partners, zoals energiebedrijven, omliggende gemeenten en de provincie. We realiseren ons hierbij dat het begrip duurzaamheid breed is en dat we moeten prioriteren en faseren, maar bovenal integraal blijven sturen. We onderkennen ook dat de opdrachten niet eindigen bij de gemeentegrens dan wel de provinciegrens. Het is aan ons om telkens vanuit de grote “wereld-opgave” terug te stappen naar de door ons op lokale schaal te beïnvloeden onderwerpen.

RUD: grip krijgen en houden

De RUD Drenthe voert de milieutaken voor alle Drentse gemeenten uit. Zij stelt daartoe jaarlijks een uitvoeringsprogramma op. Afgelopen periode is echter gebleken dat de RUD de doelstellingen niet heeft kunnen halen. Wij vinden dat de RUD Drenthe binnen deze collegeperiode (2020) de toekomstbestendige, robuuste, organisatie moet zijn die de deelnemers bij de oprichting voor ogen hadden.

Afval

Afval wordt niet meer (alleen) gezien als een ongewenst en negatief bijproduct van onze maatschappij, maar ook als een bron van bepaalde grondstoffen. Een groot deel van het vroegere ongewenste afval is nu een gewenst goed, waar vraag naar is. Het hergebruiken van grondstoffen vermindert de schaarste en heeft een economische waarde.

We willen voldoen aan de landelijke doelstellingen voor afvalscheiding uit het programma

VANG (Van Afval Naar Grondstof) zijnde minimaal 75% afvalscheiding en 100kg restafval per inwoner in 2020. Een van de middelen hiervoor is een optimale inrichting van de milieustraat en een huisvuilinzameling die dit stimuleert. We werken daarnaast mee aan nieuwe recyclemethoden indien daarmee voordelen te behalen zijn. Kansen in de markt benutten we.

Begraven

Wij komen met een discussienota over de kostendekkendheid en betaalbaarheid van begraven, in relatie met het groenonderhoud. Onze gemeente kent op dit moment geen natuurbegraafplaats. Initiatieven hiertoe vanuit de markt wachten wij af. Voor het ontwikkelen van een natuurbegraafplaats zien wij voor ons geen rol weggelegd.

Klimaatbestendig Tynaarlo

Het klimaat verandert. Buien worden intensiever terwijl er ook meer en langere periodes van droogte zullen voorkomen. Klimaatverandering is een feit waardoor we aan de slag moeten om te werken aan een klimaatbestendig en water-robust ingericht Tynaarlo. Op enkele plekken in onze gemeente komt wateroverlast voor. Dit willen we primair bovengronds via infrastructurele maatregelen oplossen.

Optimaliseren woonsituatie

We blijven actief inzetten op de verkoop van snippergroen. Hiermee kunnen we additionele inkomsten werven en beheerkosten van openbaar groen beperken. Bovendien faciliteren we inwoners in het optimaliseren van hun woonsituatie door het vergroten van hun tuin of het uitbouwen van de woning/garage. On-eigenlijk gebruik van gemeentelijk groen wordt tegengegaan.

Preventief gezondheidsbeleid

Een goede gezondheid levert veel op. Gezonde mensen hebben in het algemeen een betere kwaliteit van leven, kunnen beter voor zichzelf zorgen en doen minder een beroep op zorg. Ook kunnen ze langer en beter participeren in de samenleving. Op de arbeidsmarkt of als vrijwilliger.

Investeren in gezondheid loont op vele fronten. Voor de uitvoering van ons gezondheidsbeleid richten we ons op positieve gezondheid. Dat is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.

Het merendeel van onze inwoners is zelfredzaam en goed opgeleid. We zetten daarom prominent in op het ondersteunen van kwetsbare groepen en op preventie, onder meer door de inzet van buurtsportcoaches.

Uitvoeringsaccenten

- Duurzaamheid als onderdeel van alle beleidsterreinen;
- Extra inspanning – voorzieningen duurzaam in stand houden;
- Grip krijgen en houden op de RUD;
- Begraven voor iedereen betaalbaar houden;
- Wateroverlast voorkomen door inzetten op klimaatadaptie en mitigatie in Tynaarlo;
- Positieve gezondheid als uitgangspunt voor preventief gezondheidsbeleid.

Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en stedelijke vernieuwing

Tynaarlo is een gemeente waar het prettig wonen is. We blijven bij de beste woongemeenten van Drenthe horen. Sterker nog, uit onderzoek van het weekblad Elsevier naar het woongenot in alle 380 gemeenten staat onze gemeente al jarenlang in de top 30. Daarmee hebben we de hoogste Drentse notering. Hier werken we samen aan. Daarbij zijn we trots op onze creatieve, ondernemende, inventieve en betrokken inwoners. We gaan uit van zelfredzaamheid en de kracht uit onze samenleving, maar erkennen ook onze verantwoordelijkheid voor inwoners waarvoor wij een steun in de rug of een vliegwiel zijn.

Volkshuisvesting

Om Tynaarlo levendig te houden is het belangrijk dat ons woningbestand aantrekkelijk blijft voor jongeren, ouderen en bijzondere

doelgroepen. Vraag en aanbod dienen zoveel mogelijk op elkaar te worden afgestemd. Daarnaast is sprake van herstel van de woningmarkt na jaren van crisis. De komende collegeperiode spelen we hier actief op in. Ons huidige woonplan is daarbij leidend. Voor wat betreft nieuwbouwplannen blijven we onze uitbreidingslocaties zoals Grote Veen en Ter Borch ontwikkelen.

Op basis van de uitkomsten van het woonbehoefte-onderzoek zullen wij keuzes maken over nieuwe ontwikkellocaties. Hierbij denken wij in ieder geval aan Vries-Zuid en de PBH-locatie in Zuidlaren.

Wij stimuleren dat er kwalitatief hoogwaardig, functioneel gedifferentieerd en duurzaam wordt gebouwd. Dat betekent dat wij onze corporaties, onszelf en initiatiefnemers aanmoedigen volhoudbare investeringen te doen, die verder gaan dan het Bouwbesluit.

Wij nemen onze verantwoordelijkheid ten aanzien van de vluchtelingenproblematiek. Daarin opteren wij voor een vorm van kleinschalige opvang. Samen en in afstemming met corporaties zorgen we eveneens voor adequate huisvesting van statushouders. Daarin voldoen we aan de landelijke opgave. Het is een uitdaging voor nieuwkomers om erbij te gaan horen in de buurt, met school en werk. We hebben een rol in het zien, erkennen, ruimte geven en passend ondersteunen van initiatieven.

We constateren dat het aantal sociale woningen onder druk staat. Wij gaan actief het gesprek voeren met corporaties om de sociale woningvoorraad op peil te houden en daarnaast een verduurzaming van de in elk geval de bestaande woningvoorraad te bewerkstelligen. Dit vertalen we in prestatieafspraken.

Cultuurhistorie

Onze gemeente kent tal van karakteristieke beeldbepalende panden, bomen en beschermde dorpsgezichten. Deze koesteren wij en willen we beschermen.

Omgevingswet

De eerste wet in het fysieke domein is de Mijwet uit 1810. Het kabinet werkt nu aan de invoering van de Omgevingswet. In deze periode van ruim 200 jaren is het stelsel van omgevingsrecht uitgegroeid tot een complex geheel van circa veertig wetten, honderdtwintig algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en honderden uitvoeringsregelingen met ieder een eigen bevoegdhedenverdeling, deelbelangen, systematiek en terminologie.

In deze coalitieperiode wordt de Omgevingswet geïmplementeerd (2021). Door de komst van deze wet krijgen we als gemeente een grotere afwegingsruimte en hebben we meer

vrijheid om zelf het beleid, de kaders en de regels te bepalen. Hoe we dit gaan doen, leggen we vast in de Omgevingsvisie die we gaan maken.

We beschouwen de implementatie van de Omgevingswet als een majeur project, vergelijkbaar met de transformatie van het sociaal domein waar tijd en middelen voor moeten zijn.

Starters-, blijvers- en verzilverlening

In 2018 willen wij een verordening vaststellen voor de (her)invoering van starters- en blijversleningen. Dit, om voor instappers de drempel tot de woningmarkt te verlagen en om aanpassingen aan de woning mogelijk te maken waardoor men langer in zijn woning kan blijven. Hierin nemen we ook de nieuw ontwikkelde verzilverlening mee. Dit biedt eigenaren de mogelijkheid om de overwaarde in de woning te verzilveren ten behoeve van levensloopbestendigheid en duurzaamheid van de woning.

Uitvoeringsaccenten

- Inzetten op het op peil houden van de sociale woningvoorraad.
- Prestatieafspraken maken.
- Blijven inzetten voor huisvesting statushouders.
- Opstellen Omgevingsvisie en implementeren Omgevingswet.
- Drempel tot de woningmarkt verlagen door verstrekken starters-, blijvers- en verzilverlening.
- Volhoudbare volkshuisvesting.
- Onderzoek naar variabele leges.